

2021-2025

PLAN FÖR VATTEN OCH AVLOPP

ORSA
KOMMUN

Beslutad av: Kommunfullmäktige
Datum för beslut: 2021-09-27 § 62
Dokumentet gäller för: Hela kommunen
För revidering ansvarar:
Datum för revidering:
Diarienummer: OK KS 2018/00876, 303
Bilagor:-

1	Sammanfattning	5
2	Inledning	7
2.1	Bakgrund och syfte	7
2.2	Utvärdering av föregående planperiod	7
3	VA planens utgångspunkter	8
3.1	Agenda 2030 och Sveriges miljömål.....	8
3.2	EU Vattendirektiv	10
3.3	Översiktsplan Orsa kommun	11
3.4	Vision Orsa 2050.....	11
	Tillsammans skapar vi ett hållbart samhälle med hög livskvalitet för alla, gammal som ung.....	11
	Engagemang, nyfikenhet och gemenskap är centralt för utvecklingen av byar och föreningar	12
3.5	Hållbarhetsstrategi 2020 och Agenda 2030	12
3.6	VA-policy.....	12
4	Skydd av vattentäkter och vattenresurser	12
4.1	Grundvattenresurser utanför allmän VA anläggning	12
4.2	Tillstånd och skyddsområden för allmänna vattentäkter	13
4.3	Skydd av enskilda vattentäkter.....	14
5	Kretslopp och resurshushållning	14
6	Allmän vatten- och avloppsförsörjning (Kommunalt vatten och avlopp)	15
7	Utbyggnadsplan för allmänt vatten och avlopp	16
8	Enskild VA försörjning	20
9	Kommunikation	20
10	Sammanställning av åtgärder med ansvar och tidplan	21
11	Organisation under planperioden	23
12	Ordlista	24
	Bilaga 1. Utvärdering plan 2016 – 2019	25
	Bilaga 2. Förslag förvaltningsplan och åtgärdsprogram Bottenhavetsvattendistrikt 2021 – 2027	29
	Bilaga 3. Vision Orsa 2050	34
	Bilaga 4. Utredning Vägar till Hållbara vattentjänster	35
	Bilaga 5. Bedömningar enskild VA försörjning	37
	Bilaga 6. Slutsatser utredning södra Orsa	38
	Bilaga 7. Utbyggnad Stenberg och Löva strand	43

Förord

Rent vatten är en förutsättning för allt liv. I Orsa är vi stolta över vårt vatten och ser det som ett gemensamt ansvar att bibehålla en hållbar försörjning av vatten och avlopp, så att även framtida generationer kan fortsätta ta del av det. 2016 skapade Orsa är en strategisk och långsiktig vatten- och avloppsplan (VA-plan) för detta syfte. VA-planen är ett viktigt verktyg i vårt arbete och ska revideras vart 4:e år och nu är det dags att etablera en plan för 2021–2025. Planen har tagits fram med gemensamma krafter via en styrgrupp med tjänstemän från kommunledningskontoret, miljökontoret, stadsbyggnadsförvaltningen och NODAVA AB. För prioriteringar och ställningstaganden har vi utgått ifrån "Policy vatten och avlopp" och de underlag och fakta som använts framgår av "Översikt vatten och avlopp". Båda dokumenten finns att läsa på kommunens webbplats, www.orsa.se/.

Kommunstyrelsens arbetsutskott förstärkt med ordförande från miljönämnden och NODAVA AB har utgjort politisk styrgrupp.

Samråd om förslaget har skett under våren 2021. I februari ställdes ett idéutkast ut för tidiga synpunkter, som efter bearbetning och politisk förankring utmynnade i ett förslag VA-plan och VA-policy som ställdes ut och remitterades på sedvanligt sätt. I samband med detta hölls ett digitalt samråd. Vid flertalet tillfällen har också samråd skett med företrädare för de större vattenledningsföreningarna.

Det finns flera syften med att kommunen tagit fram en kommunal VA-plan, men ambitionen har varit att inom ramen för gällande lagar och myndighetskrav främja:

- Livskvalitet där alla invånare har ett hälsosamt dricksvatten och en närmiljö som inte är påverkad av avloppsvatten
- Säkerställa en långsiktig hållbar VA försörjning
- Möjligheter att utveckla byarna i Orsa
- Stimulera inflyttning, turism och företagande
- Dialog mellan medborgare, tjänstemän och politiker

Alla behöver vatten. Vårt arbete är att bibehålla ett friskt och rent vatten för allas framtid.

Kommunstyrelsens ordförande
Mikael Thalín

1 Sammanfattning

Nästan 50 % av Orsas invånare är anslutna till allmänna anläggningar för dricksvatten. Anläggningarna sköts av NODAVA AB på uppdrag av Orsa Vatten och Avfall AB, som är huvudman för allmänt Vatten och Avlopp i Orsa. Övriga invånare har egen försörjning, via sin fastighet eller en gemensam förening. En jämförelsevis stor andel av befolkningen i Orsa (cirka 32%) får sitt dricksvatten via föreningar. Det finns cirka 1300 enskilda avloppsanläggningar i Orsa. Ett fåtal av dem drivs i föreningsform och övriga är anslutna till kommunalt avlopp.

Anläggningarnas förutsättningar varierar, liksom deras standard, och i många fall kommer det att krävas insatser för att se till att försörjningen av vatten och avlopp fungerar bra. Inte minst för att uppnå lagar och myndighetskrav.

Vattendirektivet (2000/60/EG) infördes för att långsiktigt säkra en hållbar vattenförvaltning inom EU. Sveriges vattenmyndighet ansvarar för att vattendistriktens sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten förvaltas på ett hållbart sätt. I sitt förslag till förvaltningsplan 2021–2027 redogör Vattenmyndigheten för hur distriktets vatten behöver förvaltas under den kommande sexårsperioden för att åstadkomma detta. Orsa kommun tillhör i sin helhet Bottenhavets vattendistrikt.

Sveriges vattenmyndighet, som handhar förvaltningen av EU:s vattendirektiv, har tagit fram ny förvaltningsplan och åtgärder för 2021–2027. Planen föreslår att vi inom kommunen ska prioritera tillstånd för kommunala vattentäkter och skydd av alla vattentäkter som försörjer mer än 50 personer eller distribuerar mer än 10 m³/dygn. Dessutom ska översiktsplanen och övergripande vattenförvaltning hantera vattenfrågor så att miljö kvalitetsnormer uppfylls. Statusen på vattnet i Orsa kommun klassas som hög och har inga utpekade risker för sin näringsbelastning. Det har inte angetts förslag på åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsnormer vare sig för kommunala avloppsreningsverk eller små avlopp. Däremot pekar man på risker för miljögifter från exempelvis avloppsreningsverk och påverkan av förändrat klimat, som exempelvis påverkan på dagvatten och vattenförsörjning.

Enligt Orsa kommuns bedömning måste den framtida VA-försörjningen tydliggöras i två huvudspår:

- säkerställa att den befintliga VA-anläggningen underhålls och optimeras och står rustad inför kommande krav på exploatering och klimatpåverkan
- stödja och utveckla den enskilda VA-försörjningen kopplat till kommunens alla vattenledningsföreningar

Orsa Vatten och Avfall AB (VA-huvudman) har stora utmaningar den kommande tioårsperioden. Det kommer innebära kraftigt höjda bruksavgifter, oavsett ny VA-utbyggnad.

Utmaningarna består framför allt i att underhålla och återinvestera i befintliga VA-anläggningar, bygga överföringsledning till Grönklitt och hantera VA-utbyggnad/exploatering i Grönklitt, ordna ny huvudvattentäkt och bygga om Bunks avloppsreningsverk. I Orsa Vatten och Avfall AB:s tioåriga investeringsplan för perioden 2021–2030 uppgår VA-investeringarna översiktligt till cirka 210 mkr exklusive nya utbyggnadsområden.

Grönklittsgruppen kommer att betala för alla merkostnader för utbyggnaden av VA-nätet som uppstår till följd av en utbyggd skidanläggning. Det finns reglerat i ett avtal mellan Grönklittsgruppen, Orsa kommun och Orsa Vatten och Avfall AB. Det innebär att

Grönklittsgruppen bekostar sina egna investeringar.

Utbyggnaden av det allmänna VA-nätet till Grönklitt görs inte bara för att stödja turismnäringen. Det gynnar även det allmänna VA-nätet. Idag finns reningsverk både i Grönklitt och i Fryksås och dessa två reningsverk kommer kunna avvecklas om det byggs en avloppsledning mellan Grönklitt och reningsverket i Bunk i centrala Orsa. Ett reningsverk istället för tre innebär minskade driftskostnader för personal, transporter, uppvärmning med mera. Det innebär också att avloppsvatten kommer att kunna behandlas bättre i Bunk ARV än om dessa hanteras i respektive område.

VA-kollektivet är dessutom mycket litet, så nya kostnader har liten fördelningsgrund. Den befintliga VA-anläggningen byggdes ut med statliga bidrag och nu när ledningarna behöver bytas ut så sker det utan något att avskriva emot.

Det bedöms vara ekonomiskt orimligt att genomföra omfattande allmän VA-utbyggnad. För perioden 2021–2030 bedöms VA-utbyggnad ske i redan beslutade Löva strand, Stenberg (vattenföreningens verksamhetsområde, se bilaga 6), delar av Oljonsbyn (avgränsning och omfattning ska utredas) samt fastigheter inom verksamhetsområdet.

Det finns delar av södra Orsa som är intressanta som exploateringsområde, till exempel Odlingen och planerna för Löva Strand. Men området har också tydliga begränsningar för exploatering, främst på grund av riksintressen för naturvård och friluftsliv samt jordbruksintressen.

Översiktsplanens riktlinjer för södra Orsa säger att förtätning kan ske i Löva strand, men allmänhetens tillgänglighet till vattnet måste prioriteras. I området kring Skeer kan nyexploatering och viss omvandling av befintliga byggnader tillåtas med stor hänsyn till landskapets förutsättningar och att VA-försörjning och trafik kan lösas.

I översiktsplanen nämns flera potentiella utvecklingsområden för bebyggelse, främst öster och norr om VA-utredningsområdet södra Orsa (Viborg, Oljonsbyn, Sundbäck, Stenberg). NODAVA AB och stadsbyggnadsförvaltningen ska under 2021–2025 utreda förutsättningar för att ordna med allmän VA-försörjning i dessa områden. Det anses mer ekonomiskt fördelaktigt med exploateringsplaner än utbyggnad av befintlig bebyggelse (både för huvudman och fastighetsägare).

Vattenföreningarna är mycket viktiga för kommunens VA-försörjning och kommunen kommer under perioden 2021–2025 utveckla stöd till föreningarna med utgångspunkt från dialog med föreningarna (studiecirkel etc.).

2 Inledning

2.1 Bakgrund och syfte

Huvudsyftet är att säkerställa att alla som bor eller besöker Orsa kommun har bra dricksvatten och ett avloppsvatten som säkerställer en bra tillvaro. Orsa kommun arbetar för att upprätthålla en levande landsbygd med god livskvalitet och ett tryggt boende.

Kommunen har ett ansvar för att planera och arbeta för att det finns en god försörjning av vatten och avlopp i kommunen oavsett om det sker genom allmän vattenförsörjning och avloppshantering eller genom enskilda anläggningar.

Det finns lagar och krav som ska skydda invånarna från potentiellt hälsofarligt dricksvatten och som säkerställer att vårt avlopp inte påverkar våra sjöar och vattendrag, badplatser eller andra viktiga miljöer.

När det finns behov av att lösa försörjningen av vatten eller avlopp inom ett område kan kommunen ha skyldighet att ordna med det. Länsstyrelsen kan förelägga kommunen att ordna med allmänt VA.

Kommunen vill med den här VA-planen skapa en egen planering för att förvalta och utveckla vår försörjning av vatten och avlopp. VA-planen stödjer samhällsutvecklingen och prioriterar de hälso- och miljökrav som ställs på dricksvatten och avloppshantering, så att största möjliga nytta kan ges för de ekonomiska insatser som kommer att behövas.

Planen samordnar planeringen från kommunens olika förvaltningar och kommunala bolag så att kommunen kan anpassa sitt agerande.

Planen är också ett viktigt verktyg för att informera och kommunicera med invånare i kommunen gällande försörjningen av vatten och avlopp. På kommunens webbplats finns fortlöpande information om arbetet med VA-planen och dess genomförande.

2.2 Utvärdering av föregående planperiod

Under planperioden 2016–2019 har bland annat verksamhetsområden och dagvattenprogram utretts och fastslagits i kommunfullmäktige. Södra Orsa har utretts för sina förutsättningar och behov av allmän VA-försörjning.

VA-rådgivare och en geohydrologisk utredning har tillsatts för att skydda enskilda större vattentäkter.

Arbetet att reinvestera i Orsa kommuns allmänna VA-anläggning har hög prioritet och takten är relativt hög. Skydd av vattentillgångar och vattentäkter pågår. Den stora vägvalsutredningen om storskalig sammankoppling av vatten- och avlopp mellan kommunerna Mora och Orsa slutfördes tidigt och som resultat av det har Orsa kommun sökt egna vägar för försörjning.

Miljönämnden har antagit en tillsynsplan av enskilda avlopp. Under perioden 2018–2020 har 262 fastigheter med eget avlopp fått tillsyn och 2021–2023 kommer ytterligare 300 fastigheter med eget avlopp att ingå. Sammanlagt har cirka 1200 fastigheter i kommunen eget avlopp.

De åtgärder som inte har genomförts enligt plan är främst framtagandet av en slamstrategi, inklusive hållbar användning av slam. Det finns förklaringar för båda dessa, se utvärdering i bilaga 1.

Vi kan också se att VA-utbyggnad av allmän VA-försörjning tar längre tid och kräver mer resurser (både personellt som ekonomiskt) än vad som vi först trodde, se utvärdering i bilaga 1. Dessa erfarenheter har lett till följande slutsatser:

- Prioriteringar av utbyggnadsområden bör styras mer av kostnader, därför bör VA-policy justeras.
- Anslutning av fastigheter inom och nära verksamhetsområde bör prioriteras. Nya exploateringsområden bör inbegripas mer i den samlade bedömningen av förmågan att klara av nya utbyggnadsområden.
- VA-planens samlade genomförandeförmåga bör bedömas i relation till övriga utmaningar som de olika berörda parterna står inför.
- Vid genomförd tillsyn av enskilda avlopp har det konstaterats att omfattningen av bristfälliga avlopp är större än vad vi förväntade.

Utifrån detta föreslår vi att policyn för VA revideras genom att inkludera att prioriteringar och beslut om VA-utbyggnadsområden särskilt ska ta hänsyn till Orsa kommuns exploateringsplaner, strategiska planer och ekonomiska förutsättningar för VA-kollektivet. Ambitioner i mål och åtgärder i VA-planen ska utformas med hänsyn till erfarenheter från föregående planperioder och beaktande av de ingående parternas samlade åtaganden, utmaningar och tillgängliga resurser. Dessutom tydliggörs att anläggningsavgiften bör motsvara cirka 70 % täckningsgrad vid utbyggnad.

Med utgångspunkt från detta föreslår vi, att framtida VA-utbyggnad så långt som möjligt utgår från och tar tillvara på gjorda investeringar. Därigenom kan fastigheter med behov av förbättrade v/a-förhållanden anslutas och samtidigt kan förutsättningar för samhällsutveckling ges.

I förslag till ny VA-plan föreslås också en starkare koppling till Orsa kommuns hållbarhetsarbete och Agenda 2030.

3 VA planens utgångspunkter

3.1 Agenda 2030 och Sveriges miljömål

De globala utmaningarna blir alltmer påträngande. Agenda 2030 och EU höjer ambitionstakten på omställning mot en mer hållbar värld där vi behöver tillvarata våra resurser mycket smartare än vad vi gör idag.

Agenda 2030. Källa Regeringskansliet

Sveriges miljömål och de globala hållbarhetsmålen styr i samma riktning. Hållbarhet har alltid tre dimensioner: den ekonomiska, den sociala och den ekologiska. För en hållbar samhällsomställning tas hänsyn till alla dimensionerna samtidigt. När det gäller miljön handlar miljömålen och de globala målen i Agenda 2030 om samma utmaningar. Att uppnå miljömålen innebär att vi uppnår den ekologiska dimensionen av Agenda 2030 i Sverige. De mål som direkt kan relateras till arbetet med vatten och avlopp är mål 7 Ingen övergödning, mål 8 Levande sjöar och vattendrag samt mål 9 Grundvatten av god kvalitet.

3.2 EU Vattendirektiv

Vattendirektivet (2000/60/EG) infördes för att långsiktigt säkra en hållbar vattenförvaltning inom EU. Sveriges vattenmyndighet ansvarar för att vattendistriktets sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten förvaltas på ett hållbart sätt. I sitt förslag till förvaltningsplan 2021–2027 redogör Vattenmyndigheten för hur distriktets vatten behöver förvaltas under den kommande sexårsperioden för att åstadkomma detta. Orsa kommun tillhör i sin helhet Bottenhavets vattendistrikt.

I bilaga 2 sammanfattas för VA-planen väsentliga delar i förvaltningsplan och åtgärdsplan för distriktet 2021–2027. För Orsa kommuns VA-plan är det främst följande som behöver beaktas:

- Statusen på Orsa kommuns sjöar är god. Orsasjön, Skattungen och de andra större sjöarna uppskattas inte riskera övergödning.
- Grundvattenstatusen av sandstensberggrunden i Orsa kommun är god, både i omfattning och innehåll. Sandsten har en sträckning i Siljansringen med en avgränsning i stort sett väster om riksväg i södra Orsa, väster om Åbergavägen och större delen av Skattungbyn. Kommunen har ingen utpekad risk för grundvatten kopplat till näringsämnen.
- Ekologisk och kemisk status för ytvatten är måttlig till god i hela Orsa kommun. Orsaker till måttlig status är generellt förekommande problem med främst bromerade difenyleter (flamskyddsmedel som används i elektronik och textilier), kvicksilver och flödesbegränsningar i vattendrag. Riskbedömning anger risker för främst Ore älv och Skattungen angående avloppsreningsverk och miljögifter. Avfallsdeponi och förorenad mark är andra riskkällor.
- Konsekvenserna av vårt förändrade klimat behöver hanteras, såväl dess påverkan för dagvattenhantering som risk för påverkan på dricksvattenförsörjning (ex påverkan vid hög nederbörd). Ökad mängd och intensitet av regn kan påverka avloppsreningsverk och avloppsledningsnät.

I vattenmyndighetens förslag till åtgärder 2021 – 2027 framgår främst följande som har koppling till Orsa kommuns VA-plan:

- Kommunens översiktsplan ska redovisa hur vattenanvändningen hanteras för att följa miljö kvalitetsnormer. Samarbete mellan kommuner om övergripande vattenförvaltning. Samråd med länsstyrelse.
- Kommunen ska prioritera sin tillsyn mot allmänna avloppsreningsverk med tillhörande ledningsnät, enskilda avlopp, förorenade områden och jordbruk så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas (gäller även områden där risk finns). Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.
- Tillstånd för vattenuttag Fryksås, Grönklitt och Torsmobrons vattentäkt (Orsa Vatten och Avfall AB).
- Skydd av kommunala och enskilda vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³ / dygn.

3.3 Översiktsplan Orsa kommun

Orsa kommun antog under 2019 en översiktsplan med prognos mot 2035. I den framgår följande med särskild vikt för VA-planen:

- Erbjuda attraktiva och varierande boendemiljöer, särskilt mot Morahållet
- Utveckling måste ta hänsyn till Orsa kommuns unika landskapsbild
- Möjliggöra ökning av befolkning
- Utveckla och bygga ut byar
- Ta tillvara på turismen och dess potential
- Tydliga prioriteringsordningar för utbyggnad av allmänt VA

LIS-områden är områden som kommunen har pekat ut för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Här kan det bli lättare att bygga bostäder och etablera verksamheter. Vid Orsajön uppskattas det finnas ett så pass högt bebyggelsetryck att LIS-områdena kan behöva begränsas i förhållande till övriga delar av kommunen. Vid Oreälven och Skattungen bedöms inte bebyggelsetrycket vara högt och LIS-områden kan därför pekas ut i större omfattning.

Orsa kommun har valt att fokusera på fyra områden där ökade möjligheter att bygga nära vatten bedöms kunna åstadkomma landsbygdsutveckling: Orsajön, Siljansringen, Norra Orsa och Ämåsjön. Utöver dessa fokusområden så har LIS-områden pekats ut vid mindre vattendrag i anslutning till befintlig bebyggelse i byar. Med Orsajön avses Näsudden vid Bäcka, Bunk, Orsa camping, Löva strand samt små vattendrag. För VA-planen är Löva strand mest intressant.

I bilaga 6 redogörs för översiktsplanens riktlinjer för södra Orsa.

3.4 Vision Orsa 2050

Hösten 2020 antogs Vision 2050 av Orsa kommuns fullmäktige, se bilaga 3. För VA-planen bedöms följande vara det viktigaste:

Vi måste samarbeta och prata med våra invånare och föreningar

Under planperioden har företrädare för Sörmedsjöns vattenledningsförening bjudits in två gånger per år.

I samband med att VA-rådgivare har tillsatts har kontakter tagits med alla större vattenledningsföreningar om deras framtida behov.

Det har funnits möjlighet att ge synpunkter på ett idéutkast inför ordinarie samråd.

Under 2021-2022 föreslås en studiecirkel genomföras tillsammans med företrädare för vattenledningsföreningar med stöd av studiefrämjandet.

Tillsammans skapar vi ett hållbart samhälle med hög livskvalitet för alla, gammal som ung

Utformningen av framtida VA-försörjning måste ta hänsyn till de lokala förutsättningarna av att bo och verka i Orsa med utgångspunkt från de lagar och krav som finns gällande VA-försörjning.

Dricksvattenförsörjningen måste säkerställas på lång sikt och avloppshanteringen måste ske på ett sätt så att vår livsmiljö inte påverkas.

Det måste finnas förutsättningar att utveckla och exploatera i Orsa med rimliga ekonomiska

förutsättningar för kommun, VA-huvudman och invånare.

Engagemang, nyfikenhet och gemenskap är centralt för utvecklingen av byar och föreningar

Orsa har nästan 50 % enskild VA-försörjning där vattenledningsföreningar står för merparten av den enskilda dricksvattenförsörjningen. I byarna finns i många fall samverkan och föreningsverksamhet som är central för byns fortsatta överlevnad och utveckling.

Vattenledningsföreningar har en utmaning med sitt styrelseengagemang och även kunskap om VA-frågor. Därför föreslås kommunen i nästa planperiod prioritera stöd och samarbete för att stärka vattenföreningar i dessa frågor. Det kan också finnas behov att utveckla samarbete för att utforma enskilda avloppslösningar.

3.5 Hållbarhetsstrategi 2020 och Agenda 2030

Kommunfullmäktige har beslutat att 2020 prioritera tre av de globala målen som beskrivs i Agenda 2030:

- Mål 3: Hälsa och välbefinnande. Säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.
- Mål 7: Hållbar energi för alla. Säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.
- Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion. Främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

3.6 VA-policy

VA-policyn är styrande för vatten-och avloppsplan och anger målsättningar med kommunens vatten-och avloppshantering. Utgångspunkten i VA-policyn är en vatten-och avloppsöversikt samt de lagkrav som gäller inom VA-försörjningen, exempelvis miljöbalken, lagen om allmänna vattentjänster, plan-och bygglagen, vattendirektivet och olika förordningar och föreskrifter (ex dricksvatten). Det finns också olika nationella och regionala miljömål som ska beaktas liksom lokala mål och visioner.

4 Skydd av vattentäkter och vattenresurser

4.1 Grundvattenresurser utanför allmän VA anläggning

Ur ett internationellt perspektiv har vi i Sverige mycket goda tillgångar på rent dricksvatten. Det gäller såväl ytvatten som grundvatten. I Orsa kommun finns de främsta vattenresurserna i isälvsavlagringar (grusåsar) där Orsadeltat är den största. Från den tas bland annat vatten till Boggas vattentäkt som försörjer en stor del av Orsas invånare med dricksvatten.

Länsstyrelsen har i rapport 2012:02 "Vattenförsörjningsplan i Dalarnas län" angett de viktigare vattentillgångarna som bör skyddas och dessa är Orsadeltat som sträcker sig från Skattungen ned till Orsajön (klass 2-viktig och skyddsvärd grundvattenförekomst av kommunalt intresse).

Under planperioden 2021–2025 är följande prioriterat:

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
1. Skydda framtida vattenuttag från Orsa deltat (Skattungefältet)	Boggas möjligheter till att öka sin naturliga vattenförsörjning är begränsad. I framtiden kommer behovet att öka, bland annat som följd av ett alltmer växande Grönklitt och utbyggnad av allmänt VA. Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2021–2027.	Utvidgat skyddsområde Boggas vattentäkt
2. Uppdatera underlagsmaterial till översiktsplan med tillrinningsområden för vattentäkter > 50 personer, 10 m³/dygn	Säkerställa skydd av potentiella och befintliga vattentäkter Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2021–2027	Restriktioner för markanvändning

4.2 Tillstånd och skyddsområden för allmänna vattentäkter

Inom den allmänna VA-anläggningen skyddas alla vattentäkter med vattenskyddsområden.

De allmänna vattentäkterna Boggas och Torsmobron har beslutade skyddsområden, men det saknas delvis för Grönklitt. Det pågår en utredning för att säkra framtidens vattenförsörjning till Grönklitt genom överföringsledning från Boggas vattentäkt.

Enbart Boggas vattentäkt har tillstånd för vattenuttag.

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
3. Ta fram förslag till utvidgat vattenskyddsområde för vattentäkt i Grönklitt	Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2021–2027	Trygga långsiktig användning vattentäkt
4. Söka tillstånd för vattentäkt i Grönklitt	Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2021–2027	Trygga långsiktig användning vattentäkt

4.3 Skydd av enskilda vattentäkter

Det finns normalt inget skydd för enskilda vattentäkter, men det kan skapas genom att anta lokala hälsoskyddsföreskrifter. Under 2020 genomförs geohydrologisk undersökning av de större vattenledningsföreningarnas vattentäkter och dess tillrinningsområden. Med utgångspunkt från denna planeras en behovs- och prioritetsordning för ordnande av skydd av enskilda vattentäkter.

Under planperioden 2021–2025 är följande prioriterat;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
5. Skydd via lokala hälsoskyddsföreskrifter för större enskilda vattentäkter	Skydda vattentäkter från föroreningspåverkan Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2021–2027	Höjd säkerhet vid leverans av dricksvatten Begränsningar i mark- och vattenanvändning inom skyddsområdet Ökad trygghet för invånare som är med i föreningar Kommunal finansiering framtagande av föreskrifter

5 Kretslopp och resurshushållning

I januari 2020 presenterades utredningen "Giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam". Den anger bland annat följande:

- Förbud mot spridning av avloppsslam på eller i mark genom totalt spridningsförbud eller spridningsförbud med undantag för renat och kvalitetssäkrat slam på produktiv jordbruksmark.
- Dispens för spridning vid eget omhändertagande av avlopp. Vid synnerliga skäl medges också dispens enligt båda alternativen ovan
- Minst 60 procent av den fosfor som finns i det producerade avloppsslammet ska i genomsnitt återvinnas årligen för en VA-huvudman med reningsverk med tillståndsgiven anslutning större än 20 000 pe.
- Slamanvändning på åkermark räknas som återvinning av fosfor.
- Genomförandet sker successivt beroende på anläggningsstorlek under en period om 12–15 år, där ett mer skyndsamt genomförande gäller för stora avloppsreningsverk (50 000 pe).

Förslaget innebär förbud användning av avloppsslam utanför produktiv jordbruksmark (skog, deponi, anläggningsjord).

Om tidplanen går bra så kan en föreskrift vara klar till 2022. Om utredningen beslutas enligt det här förslaget innebär detta att slam från avloppsreningsverk i Orsa måste vara kvalitetssäkrat för att kunna spridas på produktiv åkermark.

Orsa kommun har troligtvis inte möjlighet att ordna detta för egen del utan bör samarbeta med Mora kommun för en framtida lösning, oavsett behandlingsmetod och avsättning. Det kan finnas möjlighet för dispens för eget omhändertagande vilket kan vara aktuellt vid

enskild avloppsförsörjning.

En annan viktig resursfråga inom allmänt VA är den relativt stora mängd energi som krävs för att förse invånare och besökare med VA-försörjning. I Orsa Kommun krävs cirka 1500 MWh/år, vilket motsvarar ungefär 75 villahushåll med en förbrukning på 20 000 kWh/år. Hushållning med energi samordnas med kommunens arbete med Energi-och klimatplan.

Under planperioden 2021–2025 är följande prioriterat:

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
6. Fullfölja utredning möjligheter för ett hållbart omhändertagande av avloppsslam	Bidra till en hållbar kommun Säkerställa slammets kvalitet Stödja nationella och regionalamilmål Stödja mål i VA-policy.	Ökade förutsättningar för att slam kan återanvändas i kretsloppet Minskad belastning av oönskade ämnen i naturen (kemikalier, läkemedel etc.)
7. Använda kemikalier för avloppsrening som underlättar för slammet att återgå i kretsloppet	Bidra till en hållbar kommun Säkerställa slammets kvalitet Stödja nationella och regionalamilmål Stödja mål i VA-policy.	Ökade förutsättningar för att slam kan återanvändas i kretsloppet

6 Allmän vatten- och avloppsförsörjning (Kommunalt vatten och avlopp)

I Orsa Kommun sköter och administrerar NODAVA AB den allmänna VA-anläggningen åt Orsa Vatten och Avfall AB. Den lyder under lagen om allmänna vattentjänster vilket ställer särskilda krav på att upprätthålla en god VA-standard. Lagen gäller även kommunens ansvar att ordna allmän VA-försörjning.

Orsas allmänna VA-försörjning sker via tre vattenverk och sex avloppsreningsanläggning samt cirka 20 mil VA-ledningar. Debiterad mängd vatten uppgår till cirka 270 000 m³/år. Stora delar av vatten och avloppsanläggningarna i Orsa kommun byggdes under perioden 1955–1979. Det innebär att majoriteten av ledningsnätet är 40–60 år gammalt och behöver förnyas.

Dagvatten från tätorter har historiskt sett avletts samlat i ledningar. Det har visat sig att även dagvatten har påverkan på sin omgivning både när det gäller föroreningar och näringsämnen. Genom att dagvatten hitintills oftast har letts i ledningar till en samlad utsläppspunkt kan det uppstå höga halter och stora flöden till ett ibland litet och känsligt vattendrag. Stora flöden påverkar genom att de kan medföra översvämningar och erosion.

Främst de centrala delarna av Orsa har ett allmänt dagvattensystem utbyggt. Generellt eftersträvas LOD (Lokalt Omhändertagande av Dagvatten) och en hållbar dagvattenhantering vid planering. Detta innebär att avrinningen av dagvatten fördröjs och ska efterlikna vattnets naturliga förlopp.

I planerna framöver är utbyggnaden av det allmänna VA-nätet till Grönklitt en viktig del. Det gynnar det allmänna VA-nätet men också turistnäringen. Idag finns reningsverk både i Grönklitt och Fryksås. Dessa två reningsverk kan avecklas om det byggs en avloppsledning

mellan Grönklitt och reningsverket i Bunk i centrala Orsa. Ett reningsverk istället för tre innebär minskade driftskostnader för personal, transporter, uppvärmning med mera.

En förutsättning för att finansiera överföringsledningen är att Grönklittsgruppen står för merkostnader för utbyggnaden av VA-nätet som uppstår till följd av en utbyggd skidanläggning.

En överföringsledning är en avloppsledning som överför vatten eller avlopp från en punkt till en annan. I Grönklitts samlas spillvattenavlopp i en överföringsledning för vidare avledning till Bunk avloppsreningsverk. Samtidigt kommer det att finnas en överföringsledning för vatten som leder vattnet från centrala Orsa till Grönklitt.

Under planperioden 2021–2025 är följande prioriterat:

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
8. Fortsätta med förnyelse av ledningsnät och anläggningar	Säkerställa långsiktig VA-försörjning Stödja nationella och regionalmiljömål Stödja VA-policy Underlag för långsiktig ekonomisk plan	Minskade utsläpp av avloppsvatten från reningsverko och ledningsnät Minskad energiförbrukning i pumpstationer och avloppsreningsverk Eventuellt ökade investeringskostnader
9. Ombyggnad av Bunk avloppsreningsverk Under förutsättning att Grönklittsgruppen är medfinansier enligt avtal	Säkerställa långsiktig VA-försörjning Stödja VA försörjning för Grönklitt Exploatering	Möjliggör ökad anslutning av avloppsvatten
10. Bygga överföringsledning för vatten och avlopp till Grönklitt Under förutsättning att Grönklittsgruppen är medfinansier enligt avtal	Stödja VA försörjning för Grönklitt Exploatering	Förbättrad försörjning av dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp Ökad turism

Se även "Kretslopp och resurshushållning" där slam och energi redovisas.

7 Utbyggnadsplan för allmänt vatten och avlopp

Enligt lagen om allmänna vattentjänster kan en kommun vara skyldig att ordna med vattentjänster när man anser det nödvändigt för att skydda människors hälsa eller miljö. Det kan röra sig om områden med befintlig eller blivande bebyggelse. Bedömningar om vilka områden som har störst behov att ordna vatten- och avloppsförsörjning i ett större sammanhang sker utifrån behov och möjligheter.

Bedömning om behoven sker utifrån följande parametrar;

A. Antal fastigheter och dess nyttjandegrad

B. Bebyggelseutveckling

- C. Förutsättningar försörjning av dricksvatten
- D. Känslighet recipient och naturmiljö
- E. Funktion och förutsättningar ordna enskilda avlopp

Bedömning av möjligheter sker utifrån

- F. Kostnader för utbyggnad av allmän VA-anläggning
- G. Samordningsvinster vid utbyggnad

Orsa har god status på recipienter, alltså vattendrag där avlopps-eller dagvatten leds, och det behövs inga särskilda skyddsbehov för avlopp med anledning av miljö kvalitetsnormer för vatten (vattenmyndighetens förvaltningsplan 2021 – 2027).

Regeringen har tillsatt en utredning om hållbara vattentjänster som, om den beslutas, innebär en revidering av vattentjänstlagen och kravet på allmän VA-utbyggnad. Utredningens förslag sammanfattas i korthet i bilaga 4.

I bilaga 5 framgår bedömningar för områden i Orsa med utgångspunkt från dessa parametrar. Kunskapsunderlaget för bedömningarna är begränsat och bygger oftast på översiktliga bedömningar. Listan är vägledande för bedömning av behov och förutsättningar för utbyggnad av allmän VA-anläggning. Listan är också ett underlag för planering, tillsyn och prioriteringar rörande framtida enskild VA-försörjning.

Under den första planperioden, 2017–2020, bedömdes delar av södra Orsa (Holen, Vångsgärde, Lisselhed, Lunden) vara det viktigaste området att utreda för att ordna en långsiktigt hållbar VA-försörjning. Möjligen kunde området byggas ut, men kommunen ville klarlägga förutsättningarna till detta innan ställningstaganden gjordes. Motiven till detta klargörs i bilaga 6.

Erfarenheter från utbyggnad i Mora (Ryssa) visar att den genomsnittliga kostnaden ligger i storleksordningen 300 – 400 tkr per fastighet för ett normalt område utan större avstånd till anslutningspunkt för befintlig allmän VA-anläggning.

Orsa Vatten och Avfall AB (huvudmannen för allmänt VA) har i sin tioåriga investeringsplanering (2021–2030) ett omfattande investering-och reinvesteringsbehov, främst:

- Löva strand, cirka 11 mkr
- Ombyggnad Bunk ARV, cirka 15 mkr
- Överföringsledning Grönklitt, cirka 55 mkr (byggs ej överföringsledning är konsekvenser för VA-kollektiv likvärdig då upprustning av vatten-och avloppsreningsverk då blir nödvändig)
- Nytt vattenverk, cirka 43 mkr
- Reinvesteringar, cirka 70 mkr
- Efteranslutningar 15 mkr

Sammantaget ca 210 mkr och detta gäller utan ny VA-utbyggnad. Orsa kommun har redan en högre brukningstaxa än medelkommunen i Sverige. Prognosen för den kommande 10-årsperioden är att den skulle behöva höjas i storleksordningen 60 % med anledning av de

ökade kostnaderna.

Utbyggnad i södra Orsa skulle medföra ytterligare ca 60 mkr i investering och det skulle innebära nästan 270 mkr totalt och en höjning av brukningsavgifterna med i storleksordningen 80 % med nuvarande anläggningsavgift för vatten och spillvatten. Med en höjd anläggningsavgift till ca 250 tkr inklusive moms reduceras behov av höjda brukningsavgifter till ca 70 – 75 %.

Sammantaget medför detta att VA-planen i hög grad måste beakta de ekonomiska förutsättningarna för befintligt VA-kollektiv. Den ska även klara av att hantera kommande utmaningar i befintlig VA-anläggning och nya abonnenter som skulle behöva erlagga en hög anslutningsavgift för att skapa en kostnadstäckning i enlighet med förslagen i reviderad VA-policy (ca 70 % täckningsgrad).

Utbyggnad av södra Orsa påvisar orimliga ekonomiska konsekvenser i förhållande till den nytta som utbyggnaden medför. Dessutom visar slutsatser från utredning södra Orsa att det finns rimliga förutsättningar att ordna med fortsatt dricksvattenförsörjning via vattenledningsförening. Sörmedsjöns vattenledningsförening liksom alla andra vattenföreningar har behov av ökat stöd från kommun och via samarbete med andra föreningar, vilket avses utvecklas.

Avloppen måste i många fall byggas nya eller moderniseras. I detta sammanhang kan samarbete för att ordna gemensamma lösningar övervägas i vissa fall.

Det bedöms inte heller vara fördelaktigt att bygga ut enbart del av södra Orsa då detta skulle innebära att befintlig vattenledningsförening undermineras genom tappade medlemmar.

Det område i södra Orsa som tidigare anmält intresse om allmänt VA (Lisselhed) bedöms inte vara ekonomiskt rimlig att ansluta norrut oavsett utbyggnad i södra Orsa i övrigt.

Befintliga exploateringsplaner i södra Orsa (Odlingen, Löva strand) påverkas inte av att allmän VA inte byggs ut i befintlig bebyggelse, där är det planerat med allmän VA. Tillkommande exploatering till dessa områden kan sannolikt hanteras även det med allmän VA.

I översiktsplanen pekas bebyggelseutveckling i södra Orsa ut för Löva strand samt ett mindre område kring Skeer. Övriga bebyggelseutvecklingsområden är utlagda främst öster och norr om VA-utredningsområdet (Sundbäck, Viborg, Stenberg, Oljonsbyn).

Under perioden 2021 – 2025 föreslås Stenberg och dess verksamhetsområde som vattenledningsföreningen har byggas ut avseende vatten och avlopp. Behoven ur dricksvattensynpunkt är likvärdiga med många övriga byars behov och detsamma gäller avloppen där sannolikt de flesta har stort moderniseringsbehov. Föreningens fastigheter ligger nära befintlig anslutningspunkt för allmän VA-anläggning och en utbyggnad skulle motsvara ca 40 fastigheter med en utbyggnadskostnad på ca 12–13 mkr. Det skulle betyda marginell ökning av kommande brukningsavgifter.

Under perioden 2025 – 2030 (kan vara något år till) bedöms Oljonsbyn byggas ut inom de delar där det är skäligen utbyggnadskostnader. Utbyggnaden avser i första hand allmänt avlopp men kan även inkludera dricksvatten. Under perioden 2021 – 2025 ska detta utredas. Utbyggnaden skulle motsvara ca 20 mkr om både vatten och avlopp byggs.

Utbyggnad av Stenberg samt Oljonsbyn stöds av VA-policyn. Förslaget stödjer en positiv samhällsutveckling i området där det också finns flera bebyggelseutvecklingsområden i kommunens översiktsplan.

Utbyggnadsförslagen bygger på att kommunen inte tvingas bygga ut allmänt VA i andra områden som en följd av rättslig prövning enligt lagen om allmänna vattentjänster.

Under perioden 2021 – 2025 avses också fastigheter inom verksamhetsområde, samt eventuella fastigheter som ligger inom kommande skyddsområden för större enskilda vattentäkter, se åtgärd 5, och som är nära anslutningspunkt för allmänt avlopp anslutas till allmän VA-anläggning.

Det finns många fastigheter i Orsa som ligger nära verksamhetsområde. Vid intresse om allmänt VA kan fastighetsägare kontakta Nodava som har att pröva frågan om anslutning på sedvanligt sätt.

Under perioden 2030–2040 är det för tidigt att ange vilka utbyggnadsområden som kan vara aktuella, främst då det inte går att veta var behoven kommer kunna uppstå, ex som en följd av försämrade förutsättningar att driva vattenledningsförening, klimatpåverkan eller exploatering.

Under planperioden 2021 – 2025 är följande prioriterat;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
11. Utbyggnad allmän VA-anläggning i Stenberg inklusive alla fastigheter inom Stenbergs vattenledningsförenings verksamhetsområde, se översiktlig avgränsning bilaga 7 (ska utredas).	Miljö- och hälsomässiga behov	Förbättrad försörjning dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp
12. Utbyggnad allmän avloppsanläggning i Oljonsbyn. Om även allmän vattenförsörjning ska erbjudas är en utredningsfråga.	Miljö- och hälsomässiga behov	Minskad påverkan från enskilda avlopp
13. Fortsatt allmän VA-utbyggnad Löva strand enligt gällande detaljplan, se bilaga 7.	Miljö- och hälsomässiga behov Exploatering	Förbättrad försörjning dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp Nybebyggelse och permanentning av fritidshusbebyggelse
14. Initiera anslutning till allmän VA-anläggning för fastigheter inom allmänt verksamhetsområde samt fastigheter som ligger inom kommande skyddsområde för vattentäkt och nära anslutningspunkt för allmänt avlopp.	Miljö- och hälsomässiga behov	Förbättrad försörjning dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp
15. Utredda förutsättningar till allmän VA-försörjning kopplat till översiktsplanens bebyggelseutvecklingsområden	Underlag för exploatering/ detaljplaner	Nybebyggelse

8 Enskild VA försörjning

Det är viktigt att poängtera att VA situationen i Orsa bedöms kräva ett tydligt förbättringsarbete för att uppnå de krav och förväntningar som finns gällande enskild VA försörjning. I många områden finns behov som kan föranleda allmän utbyggnadsskyldighet.

Under planperioden 2021 – 2025 är följande prioriterat;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
16. Revidera tillsynsplan för enskilda avlopp	Miljö- och hälsomässiga behov Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2015–2021 Stödja VA policy	Förbättrad försörjning dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp
17. Utveckla samarbete och stöd till vattenledningsföreningar Studiecirkel 2021-2022	Stödja enskild VA-försörjning i de fall där allmänt VA inte är aktuellt i närtid	Förbättrad försörjning dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp Ökad ekonomisk hushållning Långsiktig utveckling föreningar i byar

9 Kommunikation

VA-försörjningen påverkar Orsa kommun som samhälle, dess invånare och besökare och det är flera allmänna organisationer som berörs av VA-frågor i sitt arbete. Kommunikation är en mycket viktig del för att uppnå planens ambitioner. Kommunikation ska, om inte annat anges, beredas i VA-plangruppen och förankras i dess politiska styrgrupp.

Under planperioden 2021–2025 är följande prioriterat:

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
18. Genomföra fortlöpande kommunikation Kommunens web	Förenkla information och kommunikation under planperioden	Ökad effektivitet Förbättrad försörjning dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp

10 Sammanställning av åtgärder med ansvar och tidplan

Följande tabell sammanställer åtgärder med ansvar för genomförande och tid som anges i VA planen.

Åtgärd	Ansvar för genomförande	Tid (klart)	Beslutsinstans	Bedömd investering 2021 - 2030, mkr
1. Skydda framtida vattenuttag från Orsa deltat (Skattungefältet)	NODAVA AB	2023	Länsstyrelsen	
2. Uppdatera underlagsmaterial till översiktsplan med tillrinningsområden för vattentäkter > 50 personer, 10 m ³ /dygn	Stadsbyggnadsförvaltning	2025	Kommunstyrelsen	
3. Ta fram förslag till utvidgat vattenskyddsområde för vattentäkt i Grönklitt	NODAVA AB	2023	Länsstyrelsen	
4. Söka tillstånd för vattentäkt i Grönklitt	NODAVA AB	2025	Länsstyrelsen	
5. Skydd via lokala hälsoskyddsföreskrifter för samtliga större enskilda vattentäkter	VA-plan grupp	2022	Kommunfullmäktige	
6. Fullfölja utredning möjligheter för ett hållbart omhändertagande av avloppsslam	NODAVA AB	2025	Orsa vatten och Avfall AB	
7. Använda kemikalier för avloppsrening som underlättar för slammet att återgå i kretsloppet	NODAVA AB	2025		
8. Fortsätta med förnyelse av ledningsnät och anläggningar	NODAVA AB	2021-2030	Orsa Vatten och Avfalls styrelse	70
9. Ombyggnad av Bunk avloppsreningsverk Under förutsättning att Grönklittsgruppen är medfinansierad enligt avtal	NODAVA AB	2023-2025	Orsa Vatten och Avfalls styrelse	15

Åtgärd	Ansvar för genomförande	Tid (klart)	Beslutsinstans	Bedömd investering 2021 - 2030, mkr
10. Bygga överföringsledning vatten och spillvattenavlopp till Grönklitt Under förutsättning att Grönklittsgruppen är medfinansier enligt avtal	NODAVA AB	2023 - 2025	Orsa Vatten och Avfalls styrelse	55
11. Utbyggnad allmän VA-anläggning i Stenberg inklusive alla fastigheter inom Stenbergs vattenledningsförenings verksamhetsområde, se översiktlig avgränsning bilaga 7 (ska utredas).	NODAVA AB	2024	Kommunfullmäktige	13
12. Utbyggnad allmän spillvattenavloppsanläggning i Oljonsbyn. Om även allmän vattenförsörjning ska erbjudas är en utredningsfråga.	NODAVA AB	Ca 2030	Kommunfullmäktige	20
13. Fortsatt allmän VA-utbyggnad Löva strand enligt gällande detaljplan, se bilaga 7.	NODAVA AB	2021-2025	Kommunstyrelse	11
14. Initiera anslutning till allmän VA-anläggning för fastigheter inom allmänt verksamhetsområde samt fastigheter som ligger inom kommande skyddsområde för vattentäkt och nära anslutningspunkt för allmänt avlopp.	NODAVA AB	2021-2025	Orsa Vatten och Avfalls styrelse	15
15. Utredda förutsättningar till allmän VA-försörjning kopplat till översiktsplanens bebyggelse-utvecklingsområden	Stadsbyggnadskontoret/ NODAVA AB	2021-2025		
16. Revidera tillsynsplan för enskilda avlopp	Miljökontoret	2023	Miljönämnden	
17. Utveckla samarbete och stöd till vattenledningsföreningar Studiecirkel 2021-2022	VA-plan grupp	2021-2025		

Åtgärd	Ansvar för genomförande	Tid (klart)	Beslutsinstans	Bedömd investering 2021 - 2030, mkr
18. Genomföra fortlöpande kommunikation	VA-plan grupp	2021-2025		

I Orsa Vatten och Avfalls tioåriga investeringsplan för perioden 2021–2030 uppgår investeringarna på det stora hela till cirka 210 mkr. Några av dessa investeringar redovisas ovan under planperioden 2021–2025. Förutsättningar kan ändras vilket då påverkar storleken på investeringarna. Åtgärder med verksamhetsansvar NODAVA AB ska finansieras via VA-taxor och det är Orsa Vatten och Avfall AB som har ansvaret för att hantera dessa som VA-huvudman i Orsa. VA-taxa ska beslutas i kommunfullmäktige.

Anläggningsavgifterna är viktiga för att täcka investeringarna och bör enligt VA-policy, över tid, motsvara ca 70 % av de faktiska kostnaderna för utbyggnad.

11 Organisation under planperioden

Under planperioden ska en VA-plangrupp ansvara för att planera, samordna och följa upp VA-planen samt samordna svar till Vattenmyndigheten. Gruppen ansvarar även för revidering av VA-plan för nästa planperiod.

Gruppen består av ansvarig tjänsteman från kommunledningskontor, NODAVA AB, miljökontor och stadsbyggnadsförvaltning. Sammankallande är kommunledningskontoret (kommunchef). Gruppen kan kalla in fler personer efter behov. Gruppen bör genomföra minst fyra möten per år.

Vattenledningsföreningarna föreslås utgöra en arbetsgrupp under planperioden i syfte att fortlöpande behandla frågor som berör föreningarna och dess verksamhet.

En politisk styrgrupp bör utses gälla under planperioden med ansvar att verka som samrådspart till VA-plangruppen strategiska ställningstaganden och vägval samt vara beredande i ärenden som behöver beslutas i KS/KF. Gruppen ska sammankallas minst 1 gång per år, helst inför kommande budgetprocess.

12 Ordlista

Allmän VA-anläggning	En VA-anläggning som kommunen har rättsligt bestämmande över och som har ordnats för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV)
Avlopp	Samlingsnamn för spillvatten, dagvatten samt dräneringsvatten.
Dagvatten	Ytligt avrinnande regnvatten och smältvatten.
Enskild VA-anläggning	En VA-anläggning eller annan anordning för vattenförsörjning eller avlopp som inte är eller ingår i en allmän VA-anläggning.
Gemensamhetsanläggning	En enskild VA-anläggning (se ovan) som inrättats för två eller flera delägare gemensamt.
LAV	Lagen om allmänna vattentjänster.
LAV 6§ om Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster:	<p>Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall Kommunen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och2. Se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän VA-anläggning.
NODAVA AB	Driftbolag samägt mellan Mora, Orsa och Älvdalens kommuner via Orsa Vatten och Avfall AB med uppgift att sköta den allmänna VA anläggningen
Orsa Vatten och Avfall AB	Helägt av Orsa kommun. I detta bolag ligger ägandet av VA- och avfallsanläggningar.
VA-anläggning	En anläggning som har till ändamål att tillgodose behov av vatten- och avloppstjänster för bostadshus eller annan bebyggelse.
Verksamhetsområde	Det geografiska område inom vilket en eller flera vatten- och avloppstjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning.

Bilaga 1. Utvärdering plan 2016 – 2019

Arbetet med att genomföra och följa upp VA-planen har pågått kontinuerligt via den tillsatta VA-plangruppen. Sammanfattningsvis kan följande slutsatser dras till och med 2019:

- Vissa åtgärder är beroende på omständigheter som VA-planen inte råder över (exempelvis ändrade förutsättningar som exempelvis slam) och har därför inte kunnat genomföras enligt angiven tidplan alternativt har omprioriterats.
- Åtgärder tar längre tid än planerat att genomföra.
- Erfarenheten i Mora är att kostnadsberäkningar och behov av taxehöjning har underskattats vid utbyggnad av allmänt VA. Utbyggnaderna kräver mer resurser och tid än vad som beräknats.

I tabell nedan kommenteras alla åtgärder. Slutsatsen är att följande bör inkluderas i VA-plan 2021–2025:

- Prioriteringar av utbyggnadsområden bör styras mer av kostnader, vilket leder till att VA-policy bör justeras.
- Anslutning av fastigheter inom och nära verksamhetsområde bör prioriteras.
- Nya exploateringsområden bör inbegripas i den samlade bedömningen av förmågan att klara av nya utbyggnadsområden.
- VA-planens samlade genomförandeförmåga bör bedömas i relation till övriga utmaningar som de olika berörda parterna står inför.
- Vid genomförd tillsyn av enskilda avlopp har det konstaterats att omfattningen av bristfälliga avlopp är större än vad som förväntats.

Utvärdering åtgärder VA plan 2016 – 2019

Åtgärd	Ansvar	Tid (klart)	Utvärdering 2020
1. I samband med framtagande av översiktsplan redovisa vattenförsörjningsintressen för Orsa kommun	Kommunstyrelsen	2017	Genomfört i revidering översiktsplan
2. Utredda behov och förutsättningar till framtida vattenuttag från Orsa deltat (Skattungefältet)	NODAVA AB	2020	Pågår, övergår i reviderad VA plan 2021-2025. Klart 2023.
3. Ta fram förslag till vattenskyddsområden för Grönklitt	NODAVA AB	2018	Ej klart, övergår i reviderad VA plan 2021-2025. Klart 2023.
4. Skydd via lokala hälsoskyddsföreskrifter ska initieras för alla enskilda gemensamma vattentäkter som har fler än 50 personer anslutna eller en produktion större än 10 m ³ /dygn	Kommunstyrelsen	2020	Geohydrologisk undersökning klar februari 2021. Övergår i reviderad VA plan 2021-2025.

Åtgärd	Ansvar	Tid (klart)	Utvärdering 2020
5. Identifiera behov av lokala hälsoskyddsföreskrifter för mindre enskilda gemensamma vattentäkter inför nästkommande planperiod.	VA-plangrupp	2020	Ej utförd. Avvaktas till dess att skydd större vattentäkter är klart.
6. Utreda möjligheter för ett hållbart omhändertagande av avloppsslam. I ett första steg genomföra ett projekt med torkning och förbränning av slam (NODAVA AB i samarbete med IVL och Eon)	NODAVA AB	2020	Dala VA samverkar i frågan och under 2020 enades dem om att fortsatt driva ett löpande arbete med gemensamma intressefrågor i Dalarna gällande slam, med uppdrag att t.ex. planera och genomföra utredningar i länet eller i samverkan med andra regioner och aktörer, anordna seminarier, utbildningar och studiebesök. Syftet med arbetet ska vara att ge underlag för varje kommuns slamstrategi inklusive dess uppföljning och utvärdering. Slamstrategi för NODAVA AB är för närvarande vilande.
7. Ta fram slamstrategi inkl. uppströmsarbete	NODAVA AB	2020	Se punkt 6.
8. Översyn av nuvarande verksamhetsområden och dess indelning i vatten, spill respektive dagvatten	NODAVA AB	2017	Genomfört

Åtgärd	Ansvar	Tid (klart)	Utvärdering 2020
<p>9. Genomför övergripande vägvalsutredning om framtida vatten- och avloppsförsörjning med beaktande av;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Boggas vattenverk saknar reservvattentäkt och har svårt att klara utökade vattenuttag • Bunk avloppsreningsverk har stora reinvesteringsbehov och begränsad tillståndskapacitet • Grönklitt har stora behov av ny eller utvecklad vatten- och avloppsförsörjning • Samordning framtida utbyggnad allmänt VA • Samordning Mora kommun och dess motsvarande utredning 	NODAVA AB	2017	<p>Genomfört.</p> <p>Ej sammankoppling Orsa och Mora (utöver Löva strand).</p>
<p>10. Ta fram förnyelseplan för reinvesteringar i ledningsnät baserad på Svensk Vattens modell</p>	NODAVA AB	2020	<p>Pågår.</p> <p>Övergår i reviderad VA plan 2021-2025.</p>
<p>11. Ta fram dagvattenprogram</p>	Kommunstyrelsen	2017	Genomfört
<p>12. Klarlägga förutsättningar framtida VA-försörjning i södra Orsa.</p>	VA-plan grupp	Årlig avstämning	Genomfört, se bilaga 6.
<p>13. Utredda behov och möjligheter ansluta områden med fastigheter som ligger nära verksamhetsområdet till allmän VA-anläggning</p> <p>Avtalslösningar eller, om det är mer ändamålsenligt utvidgning av verksamhetsområdet Sker via dialog med fastighetsägare</p>	NODAVA AB	2020	<p>Ej genomfört.</p> <p>Övergår till viss del i reviderad VA plan 2021-2025, se åtgärd.</p>
<p>14. Ta fram riktlinjer för att ansluta fastigheter som ej är ansluten till allmänt VA, både inom och nära verksamhetsområde med behov ur hälso- eller miljösynpunkt.</p>	VA-plangrupp	2017	Övergår till viss del i reviderad VA plan 2021-2025.
<p>15. Ta fram rutiner för utbyggnad av allmänt VA</p>	VA-plangrupp	2017	Genomfört, bygger på utbyggnad Ryssa by i Mora.

Åtgärd	Ansvar	Tid (klart)	Utvärdering 2020
16. Ta fram finansieringsmodell för utbyggnad av allmänt VA	NODAVA AB	2017	Genomfört, bygger på utbyggnad Ryssa by i Mora.
17. Ta fram tillsynsplan för enskilda avlopp	Miljökontoret	2017	Genomfört
18. Ta fram riktlinjer för bedömning enskilda avlopp	Miljökontoret	2017	Genomfört
<p>19. Tillsätta resurs för rådgivning och samordning av enskild VA-försörjning, ex gällande</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokumentation, kartor • föreningsutveckling • utbildning • skydda vattentäkter • samordning av inköp • utrustning • juridiskt stöd (lagstiftning, föreningsformer, mm) • bidrag och finansieringslösningar <p>Omfattning och ansvar ska utvecklas under den kommande planperioden, i syfte att hitta en långsiktig funktion som gynnar att enskilda VA-föreningar kan fungera väl.</p> <p>Samordning med närliggande kommuner bör prioriteras.</p> <p>Resursen bör även ingå i kommunens VA-plangrupp som ansvarar för planens genomförande.</p> <p>Åtgärden bör regleras via avtal med deltagande föreningar. Resursen är ej avsedd för att stödja enskilda fastigheters behov, dock kan stöd ges för att bilda föreningar.</p> <p>Möjlighet till bidragsfinansiering ska undersökas</p>	VA-plan grupp	2017	<p>Genomfört.</p> <p>VA rådgivare tillsattes 2020.</p> <p>Studiecirkel 2021-2022 avses ligga till grund för fortsatt VA rådgivning.</p> <p>Övergår i reviderad VA plan 2021-2025</p>
20. Plan för kommunikation	VA-plan grupp	2017	Löpande

Bilaga 2. Förslag förvaltningsplan och åtgärdsprogram Bottenhavets vattendistrikt 2021 – 2027

I förslaget till förvaltningsplan redovisas tillståndet i yt- och grundvattenförekomster i distriktet enligt den kartläggning och analys som Vattenmyndigheten har genomfört under de senaste åren. Dessutom redovisas vilken påverkan mänsklig verksamhet som finns och vilka miljöproblem de orsakar. Utifrån dessa bedömningar föreslår Vattenmyndigheten mål för arbetet med att åtgärda denna påverkan, i form av miljökvalitetsnormer för distriktets samtliga vattenförekomster. För att se till att normerna följs behöver myndigheter och kommuner sedan genomföra Vattenmyndighetens förslag till åtgärdsprogram 2021–2027.

Vattenmyndigheten bedömer att de största utmaningarna i vattenmiljöperspektiv är följande i distriktet:

- påverkan i form av fysiska förändringar av sjöar och vattendrag,
- storskalig påverkan från areella näringar, inklusive försurningspåverkan
- effekterna av miljögifter från både pågående och historiska utsläpp,
- dricksvattenförsörjningen behöver säkras,
- påverkan från urbana, bebyggda miljöer och från kommande samhällsutbyggnad,
- övergödning och näringsutarmning.

Dricksvattenförsörjning

De senaste årens torra har ökat vattenproducenternas intresse av att övervaka grundvattennivåer vid sina vattentäkter, men utvecklingen går långsamt. Svårigheten handlar om att se till att det finns tillräckliga resurser för dricksvattenförsörjningens behov och att dessa håller god kvalitet också i framtiden.

Dricksvattenfrågorna är viktigare att uppmärksamma. I distriktet finns stora brister i dricksvattenskyddet, och med pågående klimatförändringar är dessutom nya hot och utmaningar viktiga att förutse och planera för. Kommunal samverkan, regional planering och vattenförsörjningsplanering är centrala. Uppströmsarbetet är väldigt viktigt, och bör få större uppmärksamhet under kommande år.

Övergödning och näringsutarmning

Övergödningen av Östersjön är mycket problematisk, det finns tecken på att även kustnära områden i Bottenhavet börjar påverkas av övergödning. En sådan utveckling måste motverkas. Åtgärder och effektivisering av de stora utsläppen som massabruken och fiskodlingar behöver göras de kommande åren. Vilka åtgärder som är lämpliga är fortsatt viktiga att reda ut och samverka kring i framtiden.

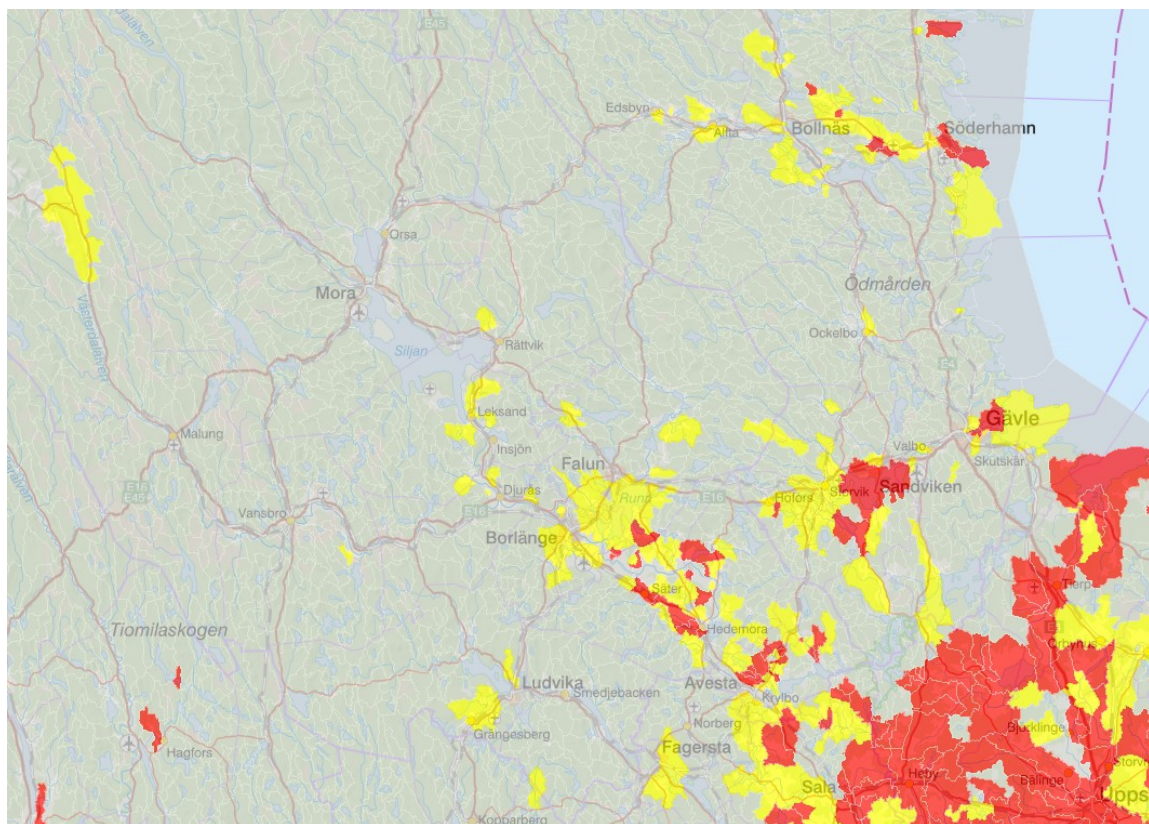
I kartor nedan visas status på ett antal faktorer som är viktiga i en kommunal VA-plan.

Klimat

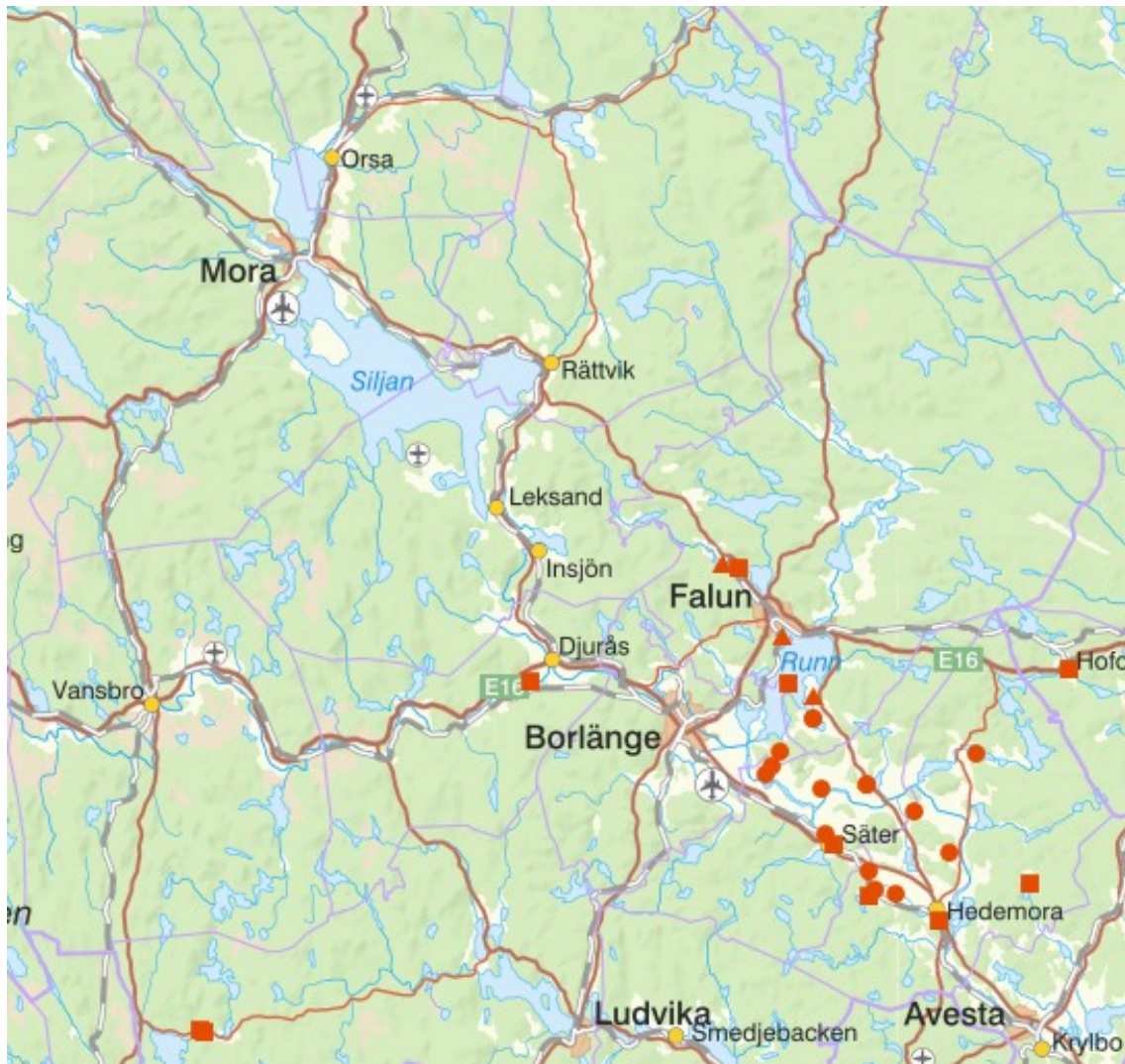
Det globala klimatet håller på att förändras. Ökad nederbörd, längre perioder med torka och stigande havsnivåer är följder av ett förändrat klimat som påverkar vattentillgång och vattenkvalitet i Sverige. Det finns många effekter av ett förändrat klimat som har koppling till förvaltningen av vårt vatten exempelvis:

- genomtänkt vattenplanering på en samhälls nivå
- översyn av vattendomar för regleringar, uttag och markavvattning
- grönare dagvattenhantering som fördröjer och minskar mängden dagvatten innan det når vattendrag.

En annan fråga är dricksvattenförsörjningen som behöver säkras mot effekter av periodvis torka och förändrad råvattenkvalitet. Dricksvattenförsörjningen kommer att beaktas redan i ett tidigt skede i den kommunala planprocessen (Havs- och vattenmyndigheten, 2020)

Karta 1. Vattenförekomster som riskerar att inte nå god status på grund av övergödning. Gult osäker risk. Rött risk. Grått ingen risk/oklassat. Källa: VISS (Vatteninformationssystem i Sverige).

Karta 2. Förslag åtgärder i åtgärdsprogram 2021 – 2027. Kartan visar förslag till åtgärder i VISS 2021 och framåt. Runda röda avser att åtgärder föreslås för att minska påverkan från små avlopp. Fyrkantigarunda avser motsvarande för avloppsreningsverk. Trekantiga avser uppströmsarbete avloppsreningsverk. Källa: VISS (Vatteninformationssystem i Sverige).

Förslag till åtgärdsprogram 2021 – 2027

Kommunernas åtgärder med koppling till VA-planen sammanfattas nedan;

1. Kommunerna ska genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Vattenplaneringen ska ha fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Den förvaltningsövergripande vattenplaneringen innehåller en plan för vattenanvändning i ett förändrat klimat. Utgångspunkten är den regionala vattenförsörjningsplanen. I följande planer ska vattenplaneringen kunna tillämpas: a) översikts- och detaljplaner, b) planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och c) tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet, små avlopp, vattenskyddsområden, förorenade områden, jordbruk

Åtgärden ska ske senast två år efter beslut och ska sedan uppdateras kontinuerligt.

2. Kommunerna ska särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av a) miljöfarliga verksamheter. b) förorenade områden c) jordbruk och annan verksamhet i syfte att följa miljö kvalitetsnormerna.

Detta innebär att kommunerna ska:

- i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna inte följs eller riskerar att inte följas.
- i sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter, ställa krav som behövs där det finns en risk att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av påverkan från verksamheten.
- i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Kommunen ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenkvalitén genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten.

Åtgärden och ska genomföras kontinuerligt

Kommunen ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenkvalitén genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten.

Åtgärden och ska genomföras kontinuerligt

3. Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt a) anordna skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter, i form av vattenskyddsområde, för vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³ / dygn b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före införandet av miljöbalk och vattenskyddsområden där behov finns att revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden d) säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.

Åtgärden ska genomföras i samarbete med Länsstyrelserna.

Åtgärden ska ske senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

4. Kommunerna ska genomföra översikts- och detaljplanering samt prövning och tillsyn enligt plan- och bygglag så att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Kommunerna ska särskilt: a) tydliggöra att miljö kvalitetsnormerna för vatten är bindande och ska ligga till grund för planer och beslut, b) bevaka att lokala prioriteringar följer de aktuella planeringsunderlagen på lokal, regional och nationell nivå inklusive skydd och restaurering av kustnära miljöer på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas, c) bevaka att de regionala vattenförsörjningsplanerna inarbetas i översiktsplanen

Åtgärden ska hänvisa till Vatteninformationssystem Sverige (VISS), som planeringsunderlag.

Åtgärden behöver genomföras i samråd med länsstyrelserna.

Åtgärden bör även samverkas med berörda kommuner inom avrinningsområdet.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt

5. Kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten

kan följas. Denna ska bland annat innehålla: a) en beskrivning hur vattenförekomsternas status eventuellt påverkas av vatten- och avloppshantering i kommunen b) en riskanalys för de vattenförekomster som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna.

Samverkan sker med berörd länsstyrelse. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Bilaga 3. Vision Orsa 2050

I Orsa skapar vi med människor, inte för

I Orsa har alla människor plats att växa. Personlig utveckling och ny kunskap har en given plats i vårt samhälle där vi tillsammans hjälps åt att bygga bildning. Här tar vi till oss utbildningar från hela världen och här finns skolan mitt i byn. Här finns barns och ungas perspektiv med i allt vi gör.

I Orsa skapar vi mötesplatser där vi utvecklar innovationer och tar idéer till handling. Vi tar vara på de kvaliteter vi har och lär nytt tillsammans. Här är vi nyfikna, har glimten i ögat och har modet att testa nya vägar. Här skapar vi vår framtid.

Vi agerar i en värld av ständig förändring. Vi knyter relationer och utvecklas med vår omvärld och tar in de regionala och globala perspektiven. Vår närhet och kreativitet gör att vi är en av de bästa platserna för samarbeten som skapar värde. Här är alla viktiga i arbetet med att skapa ett hållbart samhälle där vi vill leva, gammal som ung.

I Orsa finns gemenskap, mod och skaparkraft.

I Orsa finns livskvalitet

Att bo i Orsa är att leva.

I Orsa är naturen alltid tillgänglig och synlig. Här finns ett unikt centrum för upplevelser utomhus och här finns den orörda vildmarken och tystnaden.

Orsa är en plats som vi är stolta över. Vi tar hand om varandra, vår miljö och vår natur och här behöver ingen vara ensam. Vi har ett liv i balans och det är tryggt att leva just här.

Vi har en fot i historien och en i framtiden. Här finns en kulturbygd med en särskild känsla och anda. Här finns hus som berättar vår historia och nya hållbara boenden som sticker ut. Orsa är en mittpunkt för musik och kultur och här finns en framtidstro där vi bevarar och skapar nytt med stolthet och glädje.

I Orsa har vi tid och kraft att leva.

I Orsa gör vi saker möjliga

I Orsa möter du det enkla.

I Orsa finns en naturlig närhet och ständiga samtal mellan invånare, besökare, föreningar och företagare.

Här finns en välkomnande öppenhet som lägger grunden för allt vi gör. Vi kommunicerar i alla riktningar och här finns Sveriges bästa invånardialog.

I Orsa gör vi saker tillsammans och på ett enkelt sätt. Här är det lätt att skapa, mötas, förnya och förvalta.

Genom vår öppenhet är vi trovärdiga och har ett klimat där alla strävar efter bra lösningar för dem vi finns till för. Här både vill och hinner vi mer.

Vi och vår skog och mark, våra byar och centrum bjuder in till nya möjligheter. Här finns företagare och entreprenörer som erbjuder tjänster och produkter både lokalt och globalt. Här möter digitala lösningar både unika affärer och personlig service, vilket för många är ettresmål i sig. Här är det helt enkelt lätt att uppleva kvalitet.

I Orsa gör vi det möjligt.

Bilaga 4. Utredning Vägar till Hållbara vattentjänster

Utdrag från "Vägar till hållbara vattentjänster, SOU 2018:34.

Enligt praxis tolkar domstolar lagen efter behovet att alltid skydda människors hälsa och miljön.

Tolkningen har varit strikt. Kommunen ska ansvara för vattentjänsterna genom allmänna anläggningar så snart bebyggelsen har ett större sammanhang. Det har lett till konflikter och problem på flera håll i landet. Några kommuner därför valt att inte göra exploateringar och bebyggelser på landsbygden. Kostnaden för vatten och avlopp är för stor och förhöjda avgifter skulle då fördelas på alla invånare. På många håll har fastighetsägare protesterat mot anläggningsavgifterna. Anläggningsavgiften är den avgift som kommunen från fastighetsägaren för att ansluta. I områden där fastigheterna har lägre värde kan det också vara svårt att få finansiering till lån.

Det är också vanligt att fastighetsägare kräver att få bli anslutna till den allmänna anläggningen. En investering som kommunen vill avvakta med och kräver istället att fastighetsägarna tar itu med sina egna enskilda anläggningar.

Enligt ett demokratiunderskott kan inte fastighetsägarna överklaga kommunens bedömning av vilka fastigheter som ska anslutas till den allmänna VA-anläggningen. För att få den prövad utöver en laglighetsprövning.

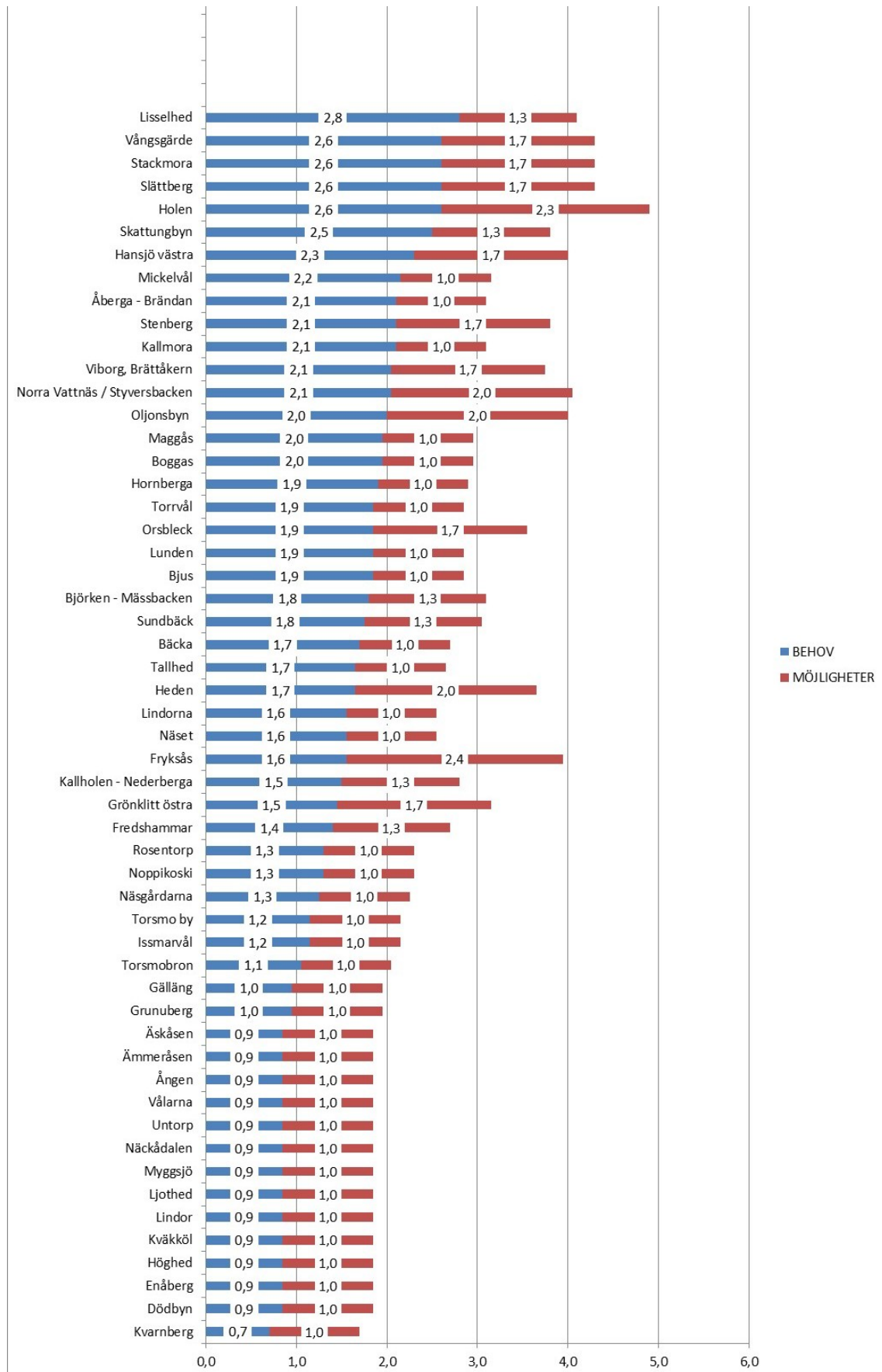
Vattentjänstlagen riktar sig till kommunen och kräver att kommunen ska agera i tillsynsfrågor. Fastighetsägare kan vända sig med dessa frågor till länsstyrelsen. I denna utredning finns ett antal förslag för övervägande. Dels för att göra det flexibla för kommunerna när de ska tillämpa 6 § vattentjänstlagen och för att minska demokratiunderskottet.

Utredningen föreslår bland annat:

- Att ett nytt stycke införs i 6 § vattentjänstlagen för att kommunerna ska lägga ett större fokus på att bedöma behovet av vattentjänster. Kommunen ska utreda om det finns andra möjligheter att uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljön gällande allmän VA-anläggning.
- Att ett krav införs i vattentjänstlagen på att kommunerna ska ansvara för en långsiktig plan gällande försörjning av vattentjänster inom kommunen och att planen beslutas av kommunfullmäktige. Den långsiktiga planen ska vara gemensam för att öka det demokratiska inflytandet över kommunens planering kring anslutning av fastigheter till kommunalt vatten och avlopp.
- Att uppmana de aktuella statliga myndigheterna till samverkan för att stödja kommunerna mot hållbara vattentjänster.
- Regeringen beslutar om ett etappmål i miljömålssystemet för att snabbare åtgärda små avlopp som inte klarar kraven i miljölagstiftningen.
- Ett krav införs på avloppsdeklaration för små avloppsanläggningar. Ett ackrediterat kontrollorgan utför en enkel kontroll och upprättar en avloppsdeklaration som fastighetsägaren skickar in till kommunen. Avloppsdeklarationens syfte är att ge fastighetsägaren information om sitt avlopp och motiv till ev. åtgärder för att undvika tillsynsavgifter. Enligt förslaget riskerar fastighetsägare som inte skickar in deklarationen miljöstraffavgift.

- Förbättrad och centraliserad avloppsrådgivning effektiviserar kommunernas arbete.
- Fler kretsloppsanpassade små avlopp minskar påverkan på miljön. Kommunerna behöver ha system för att ta hand om näring från små avlopp som kan sättas i kretslopp. Ett etappmål bör införas för att öka antalet kommuner som har sådana system och ett bidrag som gynnar utvecklingen av kretsloppssystem

Bilaga 5. Bedömningar enskild VA försörjning

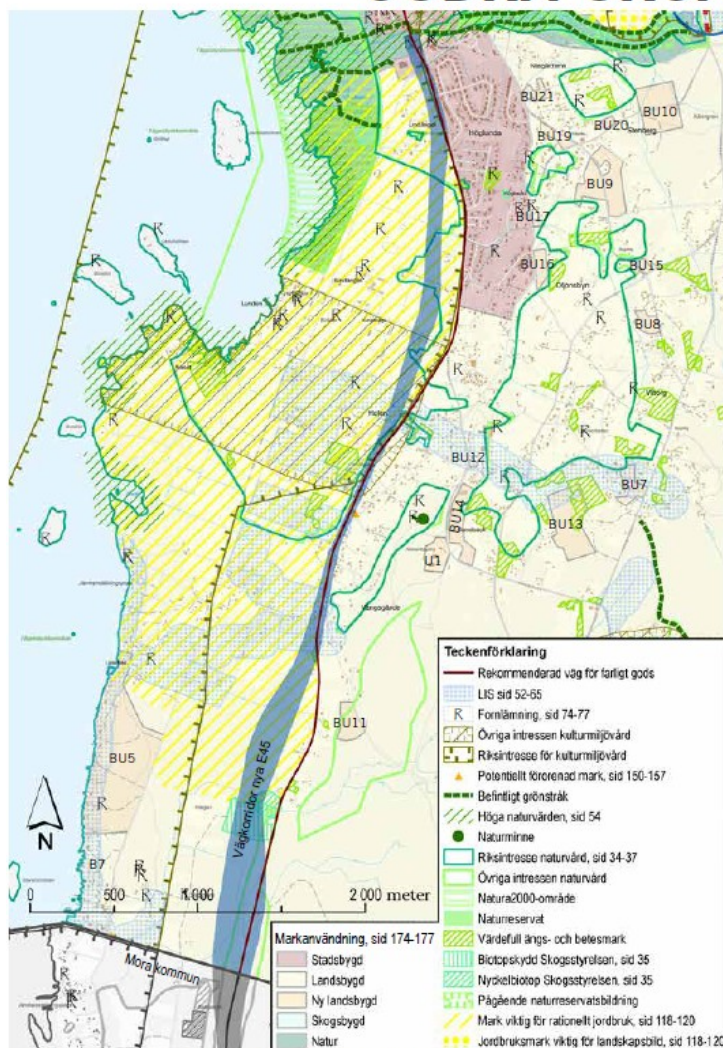

Bilaga 6. Slutsatser utredning södra Orsa

Slutsatser utifrån motiven. I översiktsplan anges följande för södra Orsa;

- Södra kommundelen berörs av flera riksintressen, bland annat riksintresset för friluftsliv, Siljansområde enligt miljöbalken 4 kap. och riksintresset för friluftsliv enligt miljöbalken 3 kap.
- Stora arealer berörs också av riksintresse för naturvård med mera. Landskapet är kuperat och präglas av den öppna jordbruksmarken, som ger många vackra utblickar mot Orsajön.
- Området mellan E45:an och Orsajön är markerat som viktigt för det rationella jordbruket i översiktsplanen. Eftersom de öppna jordbruksmarkerna bidrar till en attraktiv landskapsbild och skapar försörjningsmöjligheter för invånarna är det viktigt jordbruksintresset får stor betydelse vid prövning av lämplighet att exploatera inom området. Samtidigt som läget mellan Orsa och Mora kommuner ger bra förutsättningar för utveckling av attraktivt boende, vilket är i linje med Orsa kommuns vision.

SÖDRA ORSA

Södra Orsa omfattas av riksintresse för friluftsliv 3 kap. MB och riksintresse för rörligt friluftsliv 4 kap. 2§ MB. Delar av området kan omfattas av generellt biotopskydd, se sida 40.
För förklaring av bokstavsbetäckningar se nästa uppslag, 199
Delområdesrekommendationer.

B7, Löva strand. Riktlinjer i översiktsplan:

- Förtätning kan ske. Tillgängligheten till vattnet ska prioriteras för allmänheten.
- Badplatser och båtbyggor ska samordnas för att minska risken för privatisering av strandkanten.
- Området är riksintresse för kulturmiljövård. BU5, Löva strand Norra. Riktlinjer översiktsplan:
- Man behöver ta fram en eller flera detaljplaner för utveckling av boende i området.
- Trafiklösningen är viktig. Det behövs en gemensam fördjupad översiktsplan över både Löva strand och Vattnäs, som beskriver utvecklingen mellan Mora och Orsa kommuner
- Nyexploatering bör ske med stor hänsyn till landskapets förutsättningar. Ny bebyggelse bör planeras som ger så många utblickar mot Orsasjön som möjligt.
- Badplatser och båtbyggor ska samordnas för att minska risken för privatisering av strandkanten.
- Passager ska anordnas så att allmänheten har tillgång till strandkanten. U1, Skeer. Området ligger inom utredningsområde södra Orsa. Riktlinjer i översiktsplan:
- Nyexploatering bör ske med stor hänsyn till landskapets förutsättningar. Ny bebyggelse bör planeras som ger så många utblickar mot Orsasjön som möjligt.
- En viss omvandling av befintliga byggnader kan eventuellt prövas genom bygglov, under förutsättning att VA-försörjning och VA-kapacitet är bra och exploateringen inte medför problem med trafikbelastning eller trafikmatning.

Övriga utpekade områden i södra Orsa, BU7 – BU21. Riktlinjer i översiktsplan:

- Exploatering av enstaka tomter hanteras ofta via förhandsbesked eller bygglov. Vid önskemål om att bebygga flera tomter, (fyra eller fler), bör det utredas om det krävs en detaljplaneläggning. En exploatering kan ställa krav på en samordnad lösning för tex trafik eller VA-försörjning. Då är det lämpligt att lösa frågorna i en detaljplaneläggning.
- Vissa av de aktuella områdena för förtätning ligger i nära anslutning till riksintressen för naturvård. Förtätning kan ske om den inte allvarligt påverkar riksintressena negativt.

Slutsatser: I VA-utredningsområde södra Orsa är det främst Löva strand som är utpekad som utvecklingsområde för bebyggelse. Väster om E45 är det tydliga restriktioner för mer bebyggelse. Öster om riksvägen är det främst ett mindre område kring Skeer som är utpekad som utvecklingsområde (U1) och bebyggelseutvecklingsområden, främst öster och norr om VA-utredningsområdet (Sundbäck, Viborg, Oljonsbyn, Stenberg).

I övrigt kan följande slutsatser dras;

Motiv i utredning södra Orsa	Slutsats
<p>Tryggad vattenförsörjning är central. Kommunen vill ge Sörmedsjöns vattenledningsförening möjlighet att utreda och bedöma sina långsiktiga möjligheter att säkerställa kvalitet och kvantitet i området.</p>	<p>Föreningen uppger att de har tillräcklig kvantitet. Vattenbrist hösten 2018 p.g.a. torr väderlek och vattenläcka.</p> <p>Föreningen har under perioden 2017 – juli 2020 redovisat följande avseende vattenkvalitet;</p> <ul style="list-style-type: none"> • 36 provtillfällen • Vid 10 av dessa visade något eller några provtjänligt med anmärkning mikrobiologiskt • Vid 3 av dessa visade något eller några provtjänligt med anmärkning kemiskt (främst turbiditet, färg) • Vid 2 av dessa visade ett prov otjänligt, engång vardera gällande mikrobiologiskt respektive kemiskt (vid omprov godkänt) • Vid flera tillfällen togs inte prover i enlighet med kontrollprogram. <p>Slutsats:</p> <p>Föreningens styrelse anger att de vill fortsättningsvis driva vattenförsörjningen i föreningsform. Det finns problem med vattenkvalitet men inte i tillräcklig omfattning för att kräva anslutningsskyldighet till allmän VA-anläggning. Om vattenproblematiken är omfattande krävs det åtgärder för att minska ytvattenpåverkan och bättre egenkontroll.</p> <p>Vi bedömer att många fastighetsägare kan hävda fördelen med egen försörjning p.g.a. lägre kostnader.</p>
<p>Klarlägga förutsättningar för vattenförsörjning och enskilda avlopp. Både status som förutsättningar för lokala lösningar</p>	<p>Utredning av förutsättningar för vattenförsörjning och enskilda avlopp har gjorts i södra Orsa.</p> <p>Underlaget för utredningen är främst från SGU, VISS och Trafikverkets underlag för ny riksväg.</p> <p>Förutsättningarna att ordna enskilda avlopp bedöms i området som helhet vara relativt ogynnsamma. Även om det finns mindre delar i området som kan ha bättre förutsättningar. Det gäller områden med sandig morän eller isälvsediment.</p> <p>Olika former av uppbyggda anläggningar (som ej bygger på infiltration) är generellt möjliga.</p> <p>Förutsättningarna till avledning från enskilda avloppsanläggningar måste bedömas från fall till fall. Möjlighet för infiltration kan vara begränsad. Avledning är ofta beroende av yttlig avledning. Yttlig avledning kan i leda till att renat avloppsvatten avleds till fastigheter som ligger nedströms.</p> <p>Beroende på reningskapacitet och dikets flöde kan problem uppkomma. I områden med mer sandig morän eller isälvsediment kan förutsättningarna vara</p>

Motiv i utredning södra Orsa	Slutsats
	<p>mer gynnsamma. I tillrinningsområden för Sörmedsjöns vattentäkt är det som olämpligt att anordna enskilda avlopp.</p> <p>Gällande vattenförsörjningen föreslogs några förbättringsområden, ex;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inrätta skyddsområde för vattentäkt <p>Utreda ev. inläckage av ytvatten, främst i norra vattentäkten</p>
<p>Skapa en dialog med berörda fastighetsägare för att tillsätta VA-rådgivningsresurs som kan vara stöd i arbetet med att studera alternativa lösningar.</p>	<p>VA-rådgivare tillsattes under 2020. Dialog med större vattenledningsföreningar har genomförts där även VA-plan gruppen deltagit vid ett tillfälle.</p> <p>Dialogen har lett till engagemang och kunskap hos föreningarna att driva den enskilda vattenförsörjningen vidare. Det finns ett gemensamt behov av mer samarbete mellan med kommunen, dess bolag och föreningar.</p> <p>Behovet kommer bearbetas vidare.</p>
<p>En stor andel av Orsas VA-försörjning sker via enskilda lösningar. Frågan om alternativ är därför viktig inför framtida ställningstaganden.</p>	<p>Orsa kommun kommer under överskådlig tid vara beroende av att försörjningen av dricksvatten fungerar bra via föreningar.</p> <p>Godkända avlopp kan ordnas antingen per fastighet eller genom samarbete mellan fastighetsägare.</p> <p>Det bedöms vara oskäligt att göra en omfattande utbyggnad av allmän VA försörjning i Orsa eftersom det innebär stort ekonomiskt ansvar och att VA-kollektivet är litet. VA-kollektivet har även stora framtida utmaningar av underhåll och reinvestering av den befintliga VA-anläggningen.</p> <p>I plan 2021 – 2025 föreslås därför att prioritera att stödja utvecklingen av enskild VA försörjning.</p>
<p>Orsa kommun avser under 2017 färdigställa översiktsplan där särskilt södra Orsa förmodas anges som ett utvecklingsstråk. Det väntas ge ökat stöd för prioriteringar om framtida VA-försörjning i området.</p>	<p>Kommunfullmäktige godkände översiktsplan under 2019. I den pekades området mot Mora som attraktivt utvecklingsområde för bebyggelse, se mer kapitel 3.3.</p> <p>Exploateringsplaner i södra Orsa (Odlingen, Löva strand) påverkas inte av att allmän VA inte byggs ut i området, där allmänt VA är planerat. Kommande exploatering i dessa områden kan sannolikt göras med allmän VA.</p> <p>I översiktsplanen pekades bebyggelseutveckling i södra Orsa ut för Löva strand samt ett mindre område kring Skeer. Övriga aktuella områden är utlagda främst öster och norr om VA-utredningsområdet (Sundbäck, Viborg, Stenberg, Oljonsbyn).</p>
<p>NODAVA AB ska under de närmaste åren genomföra vägvalsutredning. De ska ge</p>	<p>Vägvalsutredning klar.</p> <p>Resultat: Ingen samordning av VA-anläggningar mellan</p>

Motiv i utredning södra Orsa	Slutsats
<p>besked om framtida investeringar i den allmänna VA-anläggningen, se åtgärd 9, vilket är särskilt viktigt då Orsa allmänna VA-anläggning är förhållandevis liten (ekonomiskt).</p>	<p>Orsa och Mora inom överskådlig tid. Löva strand (Lindänget) är ansluten till Mora och fler fastigheter kommer anslutas den vägen.</p> <p>Beslut om överföringsledning mellan Grönklitt och Orsa väntas beslutas och genomföras inom 2–4 års tid. Det innebär betydande investeringar och resursanspråk. Beslutet förutsätter medfinansiering från Grönklittsgruppen.</p>
<p>NODAVA AB ska, ska i dialog, med fastighetsägare utveckla möjligheter och riktlinjer för fastigheter nära verksamhetsområden att ansluta sig. Det ger underlag för att bedöma intresset för kommunalt VA i områden där kommunen har goda möjligheter till anslutning.</p>	<p>Anslutning av nya fastighetsägare till allmän VA-försörjning provas efter förfrågan från respektive fastighetsägare.</p> <p>Stenbergs vattenförening har via styrelsebeslut ställt förfrågan till Orsa kommun om anslutning till allmänt VA av fastigheter inom föreningens verksamhetsområde. Det föreslås ingå i utbyggnadsplan 2021 – 2025.</p> <p>Boende i Oljonsbyn har också kontaktat kommunen (skriftligt och muntligt) och meddelat intresse för anslutning till allmänt VA.</p> <p>Det har finns också förfrågningar från styrelse i Slättbergs vattenledningsförening om förutsättningar för allmän VA-anslutning.</p>
<p>NODAVA AB ska också under de närmaste åren ta fram riktlinjer för utbyggnad och finansiering bland annat med stöd av pågående kommunal utbyggnad i Mora.</p>	<p>Erfarenheter har visat att allmän VA- utbyggnad medför avsevärt större kostnader och resursanspråk än planerat.</p>

Bilaga 7. Utbyggnad Stenberg och Löva strand

Bilaga 7: Förslag VA-utbyggnadsområden

Map Scale: 1:25 000
Datum: 28.01.2021
Coordinate Units:
Page Size: 210 x 297 mm A4

0 0,5 1 km